

Czeti István

Studia in honorem Gábor Hamza – Ünnepi tanulmányok Hamza Gábor 70. születésnapja tiszteletére

2019. március 12-én ünnepi alkalomból gyűltek össze az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Kari Tanácsstermében Hamza Gábor professzor úr kollégái, tanítványai és tisztelői, a magyar jogtudomány jeles képviselői, hogy hetvenedik születésnapja alkalmából egy tanulmánykötettel tiszteljék meg az Ünnepelet.¹ Laudációt mondott a kar dékánja, Menyhárd Attila professzor, Sándor István és Boóc Ádám egyetemi docensek, Varga István, Földi András és Kecskés László professzorok, méltatva az Ünnepelet tudományos életművét és oktatói tevékenységét.

Az Ünnepelet rövid beszédben köszönte meg a tiszteletére összeállított *liber amicorumot*, és pár szóval utalt Óriás Nándorra (1886–1992), a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának professzorára, aki még jóval a századik születésnapja után is teljes szellemi frissességnek és jó egészségnek örvendő tartott előadásokat. Kívánjuk mi is ugyanezt az Ünnepeletnek!

A Közjegyzői Akadémiai Kiadó gondozásában megjelent kötetben összesen harmincnégy magyar, angol, illetve német nyelvű tanulmány kapott helyet, amelyek a jogtudomány legkülönbözőbb részterületeit érintik, így az olvasó az ógörög jogi papirologiával, az Angyali Doktor gondolataival és a BYOD trend munkajogi és adatvédelmi kéréseivel egyaránt megismerkedhet. S bár az egyes tanulmányok nem tematikus fejezetekbe rendezve, hanem a szerzőik neve szerint, alfabetikus sorrendben követik egymást, az emlékkönyv jól áttekinthető, szemléletesen rávilágítva arra, hogy mennyire változatos, sokrétű és milyen sok részterületet foglal magába a jogtudomány.

A tanulmányok legnagyobb csoportjának szerzői jogtörténeti témákat dolgoznak fel, illetve tizenhárom olyan írás szerepel a kötetben, amelyek vagy teljesen, vagy legalább részben római jogi tárgyúak. Mivel az összes tanulmány részletes ismertetése szétfeszítené jelen könyvismertetés kereteit, a továbbiakban a római (és egy esetben görög) joggal foglalkozó írások ismertetésére szorítkozom.

Deák Péternek, az Eötvös Loránd Tudományegyetem doktoranduszának tanulmánya (*Néhány észrevétel a házastársak közötti lopáshoz – elkövetői alakzatok a D. 25, 2 [De actione rerum amotarum] titulusában*) keresetjogi témát dolgoz fel, és megállapítja, hogy az *actio rerum amotarum Digestában* fellelhető formájában keverednek a pönális és a reiperszekutórius jellemzők, és e kettő közül a reiperszekutóriusak dominálnak. Deli Gergely, a Széchenyi István Egyetem professzora *Elegancia és hagyomány. Gondolatok a D. 24, 3, 14, 1. apropóján* címmel, antik filozófiai megközelítéseket alkalmazva dolgozta fel a *Digesta* egy, a válási megegyezésekről szóló töredékét. El Beheiri Nadja, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem professzora *Gedanken zur Wirkungsgeschichte der Naturrechtsdefinition des Ulpian bei Bonaventura und Thomas von Aquin* című tanulmányában a *ius naturale* és a *ius gentium* fogalomtörténetét vizsgálta Ulpianustól egészen a skolasztikus filozófia virágkoráig. Erdődy János, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docense értekezésében (*Taberna casiaría*) egy sajtúzem példáján keresztül mutatta be a jogellenes zavarás komplex római jogi problémakörét.

Földi András, az Eötvös Loránd Tudományegyetem professzora *Salus rei publicae. Gondolatok Deli Gergely könyve kapcsán* címmel írt éles szemű, a tartalmat szélesebb

¹ BOÓC Á. – SÁNDOR I. (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Hamza Gábor 70. születésnapja tiszteletére. Studia in honorem Gábor Hamza*, Közjegyzői Akadémia Kiadó, Budapest, 2019. 477 pp.

perspektívába helyező bírálatot. Jusztinger Jánosnak, a Pécsi Tudományegyetem tanszékvezetőjének tanulmánya (*Magánjogi szankcióval az uzsora ellen a császárkori Rómában: a senatusconsultum Macedonianum példája*) érdekes, a hatályos jogunkra vonatkozó tanulságokat is rejthet magában arra vonatkozóan, hogy bizonyos élethelyzetekben a magánjog hatékonyabb szabályozási eszköz lehet a szabálysértési-, illetve a büntetőjognál. Kecskés László, a Pécsi Tudományegyetem professzora, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja *A választottbíráskodás római jogi gyökereiről* címmel, az irodalmi anyagon kívül a felírt emlékeket is vizsgálat alá vevő tanulmányában mutatta be az *arbiterek* (és kisebb részt a *iudexek* és *recuperatorok*) tevékenységét.

Kelemen Miklós, az Eötvös Loránd Tudományegyetem adjunktusa tanulmányában (*Hivatalviselésben korlátozott tisztviselők a késő-római birodalomban – gondolatok a curialisok kormányzati szerepvállalásáról*) bemutatta, hogy a római hivatalviselésből történő kizárás, illetve az abban való korlátozás főként igazgatásfinanszírozási okokra, és nem társadalmi alapú kirekesztésre vezethető vissza. Nemes Szilvia, az Eötvös Loránd Tudományegyetem doktorandusza a *τοῦτο δ' ἔστιν ἡ τιμὴ τοῦ βασιλικοῦ σίτου. Egy sajátos klauzula a ptolemaioszi egyiptom provinciális praxisából* című értekezésében egy kölcsönről szóló jogi papirusz elemzésével egy új szerződéstípus megjelenését mutatja ki. Siklósi Iván, az Eötvös Loránd Tudományegyetem adjunktusa tanulmányában (*A sematizmus és dogmatizmus veszélyeiről a romanisztikai és a civilisztikai kutatások során*) a korunk két nagyon elterjedt, káros jogászati attitűdjére kínál ellenszert a római jogtudósok praktikus jogászati látásmódjának bemutatásával. Írását jó szívvel ajánlhatjuk minden joghallgatónak és gyakorló jogásznak, aki az egyetemen elsajátított ismereteit tágabb összefüggésben szeretné látni.

Stipta István, a Károli Gáspár Református Egyetem professzora *Beliczay Jónás, az ismeretlen római jogász* címmel írott tanulmányában a Kecskeméti Református Jogakadémia Római Jogi Tanszékére kinevezett első tanárának életútját és munkásságát mutatja be. Szalma József, a Károli Gáspár Református Egyetem professzora írásában (*Gondolatok Hamza Gábor akadémikus műveiről, melyek a római jognak a modern jogok fejlődésére gyakorolt hatását vizsgálják*) a Jubiláns életművét méltatja, különös tekintettel *A római jog és hatása a modern jogok fejlődésére* című munkájára. Újvári Emese, a Debreceni Egyetem adjunktusa értekezésében (a *Több municipális magistratus perlése – az actio subsidiaria megindításának lehetőségei*) a magistratusoknak a serdületlenek számára történő gyámrendeléssel okozott felelősségének kérdéseit elemzi.

A kötetben szereplő további tanulmányok:

Balázs Tamás: *A FIDIC-szerződések és a magyar jog, avagy a FIDIC-szerződések magyarországi alkalmazásának legfontosabb aspektusai* (14–22.); Benke József: *Venire contra factum proprium* (23–32.); Boóc Ádám: *Bemerkungen im Zusammenhang mit den Bürgerschaftsverträgen und Garantieverträgen im neuen Ungarischen Bürgerlichen Gesetzbuch* (33–40.); Burián László: *A hazafelé törekvés a régi és az új nemzetközi magánjogi kódexben* (41–50.); Csehi Zoltán: *A francia elévülési jog reformja* (51–62.); Fábrián Ferenc: *Társasági szerződés az 1959. évi Ptk.-ban* (89–100.); Frivaldszky János: *Szent Tamás nyomdokain: az igazságos háború keresztény tanától a béke morálfilozófiájáig* (109–116.); Gass István: *Alapvetések és alapkérdések a szerződés fogalmának témaköréből* (117–132.); Halmai Péter: *Differenciált integráció, integrációs modellek* (133–144.); Harmathy Attila: *A tulajdonjog változásáról* (145–148.); Holló Dóra: *Quidquid id est – timeo Danaos et dona ferentes – A BYOD trend munkajogi és adatvédelmi aspektusai munkavállalói és munkáltatói szemszögből* (149–156.); Karácsony András: *Eötvös és Concha (orientációváltás a magyar államelméleti gondolkodásban)* (163–168.); Lamm Vanda: *The evolution of the norms on advisory procedure at the time of the PCIJ* (193–198.); Márkus Eszter: *Model acts regulating fiduciary duty of partners in the United States* (199–206.); P. Szabó Béla: *A 17. század első*

felében élt egyik magyarországi jogi doktor életrajzának rejtélyei (*Benedictus Zalnpaum, Tebensis Pannonius*) (215–224.); Rigó Balázs: *Az ELTE ÁJK Egyetemes Állam- és Jogtörténeti Tanszék története a második világháborútól napjainkig* (225–230.); Salamon László: *Az országos népszavazás érvényességének szabályozása a kétféle hatalomgyakorlás viszonyának tükrében* (231–236.); Sándor István: *A vagyonvédelmi trustok elterjedése az Amerikai Egyesült Államokban* (237–246.); Tóth Ádám: *Hol van a hűség jutalma? Igazságos-e az ági öröklés jelenlegi szabályozása?* (273–290.); Török Gábor: *Gondolatfoslányok* (291–296.); és Visegrády Antal: *A jog funkciója és a viták kezelése* (305–320.)

A kötet különleges erénye, hogy változatossága, illetve az egyes tanulmányok magas színvonala miatt nemcsak a jogászok, hanem más tudományágak képviselői is haszonnal forgathatják, továbbá az érdeklődő jogáshallgatóknak is segítséget nyújthat egy-egy szűkebb, az egyetemi oktatásnak részét nem képező témakör megismerésében. Napjainkban, amikor világszinten egyre dinamikusabban nő a hatályos jogszabályok mennyisége, és mind a gyakorló jogászok, mind a joghallgatók a jogszabályok egyre mélyülő tengerében kényszerülnek nap mint nap eligazodni, egyre nagyobb szükség van olyan változatos tartalommal bíró tanulmánykötetekre, amelyek a szakmabelieknek lehetőséget nyújtanak arra, hogy szűkebb szakterületük horizontja mögé tekintsenek, meglévő ismereteiket új megvilágításba helyezték, és ezáltal óvják meg magukat a túlzott dogmatizmustól, a jogpozitivizmustól és a szellemi elzárkózástól. Ezért is jelenthetjük ki, hogy ezen új tanulmánykötetnek helye van mindannyiunk könyvespolcán.

A kötetet Hamza Gábor szakmai önéletrajza és angol nyelvű publikációs jegyzéke zárja, amelynek szerves részét képezi a szerkesztők által függelékként odaillesztett, az Ünnepelet hatvanötödik születésnapjára készített, *Ad geographiam historico-iuridicam ope iuris Romani colendam. Studia in honorem Gábor Hamza* című *Festschrift, Liber amicorum* is.